

територіальних громад, включення проєктів у цілісний механізм реалізації пріоритетних стратегічних цілей публічного управління;

– удосконалення законодавчого забезпечення стратегії закупівель й підготовки тендерного процесу;

– проведення соціальної та екологічної оцінки проєктів публічно-приватного партнерства [2];

– здійснення консалтингового супроводу проєктів публічно-приватного партнерства.

Список використаних джерел:

1. Recommendation of the Council on Principles for Public Governance of Public-Private Partnerships. OECD. May 2012. URL: <https://www.oecd.org/governance/oecd-recommendation-public-privatepartnerships.htm>

2. Білоус А. Державно-приватне партнерство в Україні: чи буде інакше цього разу? URL: <https://voxukraine.org/derzhavno-privatne-partnerstvo-v-ukrayini-chi-bude-inakshe-tsogo-razu/>

Марина ВОЛОСЮК

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Національного університету кораблебудування
ім. адмірала Макарова

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЦЕВОГО ВІДНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ

Децентралізаційна реформа запустила в Україні процеси, які мали за мету підвищити спроможність територіальних громад у задоволенні викликів їхнього сталого розвитку. Проте агресивна політика російської Федерації, що призвела до відкритого повномасштабного вторгнення, жахливі наслідки цього вторгнення, створюють і для України у цілому, і для територіальних громад, навіть які не постраждали прямо від воєнних дій, нові складні проблеми. Навіть після Перемоги України ці проблеми не втратять своєї актуальності повністю [1], а саме: потреба в координації між місцевими, регіональними, національними та міжнародними зацікавленими сторонами, прискорене відновлення та подальший економічний розвиток громад і територій, обмежені фінансові, матеріальні та людські ресурси, які необхідно ефективно використовувати задля відновлення та розвитку.

На державному рівні є чітке усвідомлення, що перші кроки у вирішенні нагальних проблем (повоєнна відбудова, повернення людей, відновлення економіки та сприяння згуртованості українського простору), потрібно робити вже сьогодні. За умов повномасштабної війни Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих

актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» [2] внесено нову функціональну типологію територій України: «території відновлення», «території з особливими умовами для розвитку», «території сталого розвитку» та «полюси економічного зростання». Робота з відновлення та розвитку повинна бути адаптована до конкретних потреб кожного функціонального типу територій. При цьому слід враховувати той факт, що тривалість відновлення співвідноситься із передвоєнним соціально-економічним станом кожної громади, оскільки аналіз динаміки і визначальних тенденцій соціального та економічного розвитку територіальних громад впродовж останніх 4-5 років, в тому числі довоєнних, демонструє неоднорідність соціально-економічного простору українських регіонів.

Так, на «територіях відновлення» та «територіях з особливими умовами розвитку» пріоритетними напрямками мають стати: відновлення інфраструктури (доріг, житла, медичних установ, шкіл тощо); розвиток людського капіталу через збільшення можливостей працевлаштування певних категорій людей (внутрішньо переміщених осіб, демобілізованих учасників бойових дій тощо), відновлення основних послуг для задоволення потреб населення, його навчання й перекваліфікацію; реалізація регіональних та місцевих цільових програм, спрямовані на підтримку і розвиток малого та середнього підприємництва.

Для «територій сталого розвитку» та «полюсів економічного зростання» ключовим є залучення до регіонального розвитку. Вирішальним для цього є залучення інвестицій у конкретні сектори, реалізація програм реформ, пов'язаної з виконанням вимог для вступу до ЄС і пошук шляхів підтримки інвестицій та поліпшення регіональної безпеки.

Ще одним нововведенням у державній регіональній політиці [2], найбільш обговорюваним і найважливішим, є обов'язковість стратегування на усіх ієрархічних рівнях публічного управління. З другої половини 2022 року українські територіальні громади активно почали долучатися до процесу стратегічного планування, коригуючи існуючі напрацювання на повоєнне відновлення. Стратегії розвитку територіальних громад і регіонів після Перемоги мають перетворитися на стратегії відновлення та розвитку в залежності від типу території, до якого вона віднесена, ступеню постраждалості внаслідок агресії, довоєнної та повоєнної спеціалізації та інших факторів.

Консультавання органів місцевого самоврядування з питань стратегічного планування дозволяє зробити висновки щодо його особливостей в умовах сучасних викликів:

- неможливість планувати довгостроково, на 7-10 років, тому стратегічні плани на локальному рівні розробляються на період до 2027-2028 р., згідно Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр. та регіональних стратегій розвитку на період до 2027 р.;

- внесення змін до складу та форми роботи робочих груп з розробки стратегій розвитку територіальних громад внаслідок воєнних дій та переміщення осіб, залучених до формування стратегій, за межі відповідних адміністративно-територіальних одиниць;

- недостатні навички та спроможність розробити стратегічний план фахівцями, що залишилися в органах місцевого самоврядування;

- ускладнення збору інформації й аналізу даних про територіальну громаду, її людські та матеріальні ресурси внаслідок переміщення жителів громади та руйнування громадської інфраструктури;

- звідси, ускладнення сценарного моделювання. Оскільки сценарії формулюються у формі прогнозів розвитку громади, а головними прогнозами є демографічний, тобто довготермінове передбачення кількості населення та його статте-вікової структури, та економічний прогнози, та ще їх взаємозв'язок, то сьогодні важко робити сценарні припущення на основі існуючих даних та в умовах війни;

- необхідність інтеграції програм відновлення регіонів та громад з цілями регіонального та місцевого розвитку. У жовтні 2022 р. КМУ з метою швидкого відновлення запропонував як інструмент адаптації до ситуації, що склалася на прифронтових, деокупованих територіях, «Програму комплексного відновлення регіону та території територіальної громади (її частин)» [3]. Питання відновлення складових громадської інфраструктури (критичної, жорсткої, м'якої) потребують прийняття екстрених та виважених управлінських рішень, однак без ґрунтового аналізу соціально-економічної ситуації громади такі рішення прийняти неможливо;

- стратегії та плани заходів територіальних громад мають узгоджуватися з відповідною містобудівною документацією, яка у свою чергу має узгоджуватися із стратегічними документами. Щодо цього, то на відділ земельних відносин ОМС сьогодні покладається дуже велика відповідальність. У липні 2021 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» [4], згідно з яким територіальні громади тепер мають привести у відповідність до стратегій відновлення та розвитку усю землевпорядну документацію;

– стратегічне планування в територіальній громаді має базуватися не лише на виявленні сильних та слабких сторін, а також її можливостей, воно неможливе без усвідомлення ризиків та розробки безпекової складової в стратегічному плані відновлення та розвитку. Зрозуміло, що бачення ризиків в різних громадах та шляхів убезпечення від них будуть різними, але навіть з Перемогою України, у повоєнний період, будуть зберігатися ризики військової агресії, диверсій, ракетних ударів, кібератак тощо. Процес стратегічного планування повинен ув'язувати ситуацію з безпекою із потенціалом громади щодо розробки стратегії та формування безпечного середовища.

Список використаних джерел:

1. Волосяк М.В., Сіренко І.В. Комплексна безпека як складова відновлення та розвитку українських громад / International security studios: managerial, economic, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects. International collective monograph. Georgian Aviation University. Tbilisi, Georgia 2023. 1316-1334pp. ISSN 1512-4916. DOI 10.5281/zenodo.7825520
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій. Закон України від 09.07.2022р. № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
3. Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 жовтня 2022р. № 1159. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель. Закон України в редакції від 09.06.2022р. № 711-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

Ірина ДЕМКІВ

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного університету

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ГАРАНТУВАННЯ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ КРИТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

Розвиток підприємництва завжди вважався одним зі ключових індикаторів макроекономічного зростання, зрілості національної економіки, демократизації суспільства, становлення базисних інститутів досконалого ринку, як от – прозоре конкурентне середовище, відсутність адміністративних бар'єрів та тиску, нульова толерантність корупції, тінізації економічних відносин, офшоризації податків та капіталів тощо.

Інститут підприємництва практично у всі часи перебував у фокусі наукових дискурсів та досліджень. За увесь період наукових пошуків